

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 coroane.
Pe jumătate de an 4 cor.

Pentru România și alte țări străine pe an 10 cor.

Un număr singuratic
10 fileri.

Redacția și Administrația Nr. 817.

Telefon Nr. 29.

Apare în fiecare Sîmbătă.

Inserate după invoială.

Manuscripte nu se înapoiază.

Socialism și sociologie.

La citirea acestui titlu par'că vedem cum mulți dintre cari nu văd cu ochi buni cărarea „Progresului” nostru vor sări însus de bucurie că „earăși ne-au prins”... Am avut de-atâteaori ghinionul de a fi învinuți pe nedrept, de a fi socotiți de ceiace nu sîntem, deciteori am lansat în public ideea mai avansată.

Articolul de față, să se știe, nu e al nostru, ci e extras din „Telegraful Român”, de unde îl reproducem pentru cititori noștri:

Două vorbe, de înțeles asemănător, *socialism* și *sociologie*, răsar dince-înce mai des în lumea de astăzi.

Socialism și sociologie: vorbele sînt noi, dar ideea lor e foarte veche.

Principiile de natură socialistă au preocupat totdeauna omenimea din momentul, cînd s'au ivit clase sociale cu tendința de a-și îmbunătăți condițiile traiului.

Frați Grachi, Tiberiu și Caius, în veacul al doilea înainte de nașterea lui Christos, nu sînt altceva, judecați cu mintea modernă, decît doi mari reprezentanți ai ideilor umanitare de socialism în vremuri depărtate. Ei, ca tineri tribuni, au propus legile agrare romane, cerînd cu îndrăzneală, ca și plebei să se facă părtași ai pămînturilor cucerite, alături cu patricieni. Indrăzneala tinerețelor au plătit-o cu viața.

În porunca divinului întemeietor al creștinismului, care glăsuiește: „Iubește pe deaproapele tău, ca pe tine însuși”, se cuprinde un simbul — desigur cel mai sănătos — de mișcare socialistă.

Faptele acestea și altele, cari au urmat în curs de veacuri, ne arată că socialismul este o năzuință neîntreruptă a omenimii pe drumul fără sfîrșit al perfecționării.

Cei dintăi scriitori cu idei sociologice din secolul al 17-lea au făcut observarea, că munca produce bogățiile; dar bogățiile nu sînt împărțite cu dreptate. De o parte stă clasa producătorilor, care asudă muncind și rămîne săracă; de altă parte stă clasa consumătorilor, care nu produce nimic și rămîne tot bogată.

În secolele următoare, îndeosebi în al 19-lea, progresele uriașe ale industriei au dat naștere puterii capitalului și au sporit considerabil numărul proletarilor.

S'a văzut, că descoperirile și invențiile fără număr nu sînt în stare să aline mizeriile maselor. S'a constatat, că egalitatea de drept este o vorbă amăgitoare în legile țărilor: aceste legi nu dau scutire celui slab împotriva celui puternic.

Un mare bărbat de stat, celebrul „cancelar de fer”, a declarat că: „forța primează dreptul”.

Maxima lui este imorală, și cu toate acestea i-s'au închinat și i-se închină indivizi și popoare.

„Nu iubi pe deaproapele tău, — poruncește această învățătură, — ci caută să ți-l faci slugă; fii egoist, căci prin altruism numai lungesti viața ticăloasă a celui sărac; lasă-l să moară, și i-ai făcut un bine, căci murind el, îi moare și mizeria; ear a-l ajuta este o cruzime, un rău”.

Așa propoveduesc utilitariști vechi și noi. Utilitarismul însă, ca orice imoralitate, conține în sine o adevărată primejdie în primul loc pentru cel ce-l practică.

Un savant străin zicea, că „animalul, dacă s'a săturat, se odihnește; numai omul e unicul animal, ale cărui poftes satisfăcute cresc mai departe”.

Și de aici urmează, că zădarnic se îmbuibă omul egoist în plăcerile simțurilor, zădarnic își duce traiul de lux și de risipă, mulțumirea și fericirea totuși nu vrea să vie, ci fuge tot mai încolo, și face loc pustiului și jalei.

Apetitul a venit mîncînd într'una, — dar la sfîrșit a nimicit pe cel nesăturat. Individul și poporul imoral s'a stîns dela o vreme în păcatul propriu.

Ear poporul moral a dus mai departe progresul omenirii.

Pe temeiul acestor experiențe grăitoare socialismul mai nou și-a pus de scop să statoriască raportul între munca săvîrșită și între distribuția bunurilor pămîntești.

În același timp sociologi teoretici formulează ideea, că fericirea omenească este departe d'a se realiza numai prin considerațiunile economice: trebuințe de o fire superioară, necesități intelectuale și morale, nu pot fi puse nicidecum în planul al doilea, ci mai de grabă în primul plan

Principiile fundamentale de sociologie le-a expus, cum știm, Auguste Comte, filozoful pozitiv (mort în 1857).

Pe urmele lui s'au arătat alți, cari au ridicat sociologia la treaptă de știință, născută din rezultate obținute: de filozofie, istorie, drept și de științe naturale. Ca știință datorită ei este să înfățișeze societatea așa cum este înadevăr, să adune faptele, să le generalizeze, organizîndu-le în sisteme.

Interesul pentru această știință merge crescînd. Parisul, focarul de știință, literatură și artă, și-a înființat înainte cu 20 de ani, în 1893, un *Institut internațional de sociologie*. Londra cu zece ani mai tîrziu, și-a deschis instituția *Societatea sociologică*. Toate universitățile de seamă și-au creat catedre speciale, pentru a studia lupta, felul de dezvoltare al umanității și cauzele diferitelor apariții sociale. Aceasta e menirea sociologiei.

Socialismul cumințit va avea să aplice re-

FOILETON.

Prima!

Ce vorbă dulce! Care dintre funcționari nu tresare la auzul acestui cuvînt? Care dintre miile celor „cu luna” nu respiră mai ușurat la sosirea primei? O așteptăm cu o deosebită plăcere. Ea ne încălzește inimile și totodată portmoneurile. Ce rău au făcut aceia cari au întocmit calendarele, că nu au pus-o tot la cincisprezece zile. Sînt sigur că mulți se vor cugeta ca mine. Eu nu voi să schimb calendarele pentru că nu am putere. Aderenți știu că așa avea destul. Nu voi s'o încurec cu astronomi. Nu voi să schimb legile. Ele își au și partea bună. Exemplu: cînd e vorba de concediu, ne mulțumim cu sistemul de pîn'acum.

Atîta-i tot ce am dori noi miile de funcționari. Aceiași plată să se solviască tot la 15 zile. Adecă din una să facem două prime. Nu e mult ceiace cerem. Eu socot că e mai obosit să numeri pînă la 30 decît pînă la 15. Mai ales că zilele ultimei jumătăți din fiecare lună ți-se par duble. Prima jumătate merge cum merge, dar a doua parecă ne pun răbdarea la probă. Atunci sîntem mai indispuși și viața o vedem în culori mai negre. Același soare, lună, stele numai au pentru noi vraja din zilele prime. Cu siguranță

noi ne schimbăm, ele rămîn aceleași. Dar cine-și bate capul cu noi?!

Unii zic că e o binecuvîntare cerească să stai la masa verde ori galbenă, cu peana după ureche; nu te bat vînturile și nu te moțăie ploile. O fi... Eu nu o cred.

E drept că sămănturile celor „cu luna” nu le bate peatra nici nu le uscă bruma, dar se topește de focul scumpetei teribile, cum se topește ceara la foc.

Fie vremea bună, rea, pentru funcționarism prima are o deosebită importanță. Auzul și apropierea ei ne electrizează. Din măreție numai așa numitele contur-puf îi detrag.

Știi ce numim noi contur-puf? Adă-mi c'oî plăti. Cînd vine sfînta primei, atunci vezi că îți vine pe rînd creditorii cu petecile de hîrtii, pentru achitare. Acesta e unicul caz care întunecă puțin strălucirea primei.

Noi, funcționari, deaceia vezi totuși insistăm pelîngă lunile de 15 zile. Ne iubim creditorii și am vrea să ne întîlnim cit mai des cu dînși.

Un vechi funcționar, îmbătrînit în cinste și în datorii, cu o ocaziune își făcu socoteala conturilor-puf înainte de prima ajunsă la rezultatul — minus. Cînd primi plata, mai făcu odată socoata. Puse bani pe masă. Atîta croitorului, atîta macelarului etc. etc. etc. Nu-i bună socoata! La gramadă cu bani. Îi viri în buzunar... Spuneți

acelora cari mă vor căuta — așa a lăsa el vorbă — că nu's acasă.

În ziua sfîntă a primei nu voia să se lase conturbat de nimeni. Doar aceasta e ziua care a făcut-o Domnul, pentru ceata funcționarilor, ca să se bucure și să se veseliască într'însa. Ceî cu pretenziunile nu țin cont de aceasta, ci își picură otravă în paharul veseliei, cînd ție mai dragă lumea. Dar au și ei dreptate. Și toți avem dreptate, numai nu ne prea înțelegem. Adecă ne-am înțelegem, dacă n'ar fi vorba de bani; de instrumentul ce cîntă mai frumos...

Ce cuminte e Neamțul cînd zice: „leben und leben lassen”.

Majoritatea noastră e condusă însă de alt principiu — mai românesc. Dece am nega-o, cînd așa e?

Orcum, pentru noi prima e sfîntă și avem mare nădejde că în secolul tuturor invențiilor și al minunățiilor va prinde și ideea noastră rădăcinii. Noi udăm pomul sperențelor — după puțină — cu apă etc.

Sperăm și ne mîngăiem!

... Șefi zimbesc. S'au cugetat și ei la una ca asta? Nu. Atunci sigur că nu o să ne dea mîna de ajutor la tocirea noului calendar, cu toată ideea asta merită puțină bătae de cap.

Nu încercăm lumea. Nici nu schimbăm legile... Poate ne-om înțelege pe altă cale...

zultatele și adevărurile stabilite de sociologie, ferindu-se de exagerări și utopii.

În epoca noastră de prefaceri, noua direcție socială ocupă teren dince-ince mai vast. Îmbunătățirea sorții celor slabi este o problemă capitală pentru oameni de pretutindeni.

Fără îndoială, năzuințe lafel întâlnim și la noi, la Români din patria aceasta.

Amintim, drept pildă, măsurile recente luate de „Asociațiunea” și „despărțămintele” sale care își consideră de cea mai importantă problemă înființarea însoțirilor sătești, pornind o acțiune sistematică pentru organizarea lor.

Cînd ne gîndim la instituțiile similare ale celor străini de neamul nostru, noi, Români, n'avem să ne perdem curajul, oricît am fi de înapoiați pentru că putem lucra și noi în senzul cerințelor sociale din epoca modernă căutînd să creăm izvoare de trai pentru clasa de jos și de mijloc, fără a nesocoti nici trebuințele de ordin moral: cultivarea sufletului.

Eroul dela Zenta.

La 18 Octombrie n. s'a împlinit 250 de ani dela nașterea unuia dintre cei mai mari beliduci ai timpurilor, a latinului Prinț Eugen de Savoia, cel mai mare viteaz al monarhiei noastre.

Acest om mare al lumii și-a făcut copilăria în Paris. Regele Ludovic XIV de pe atunci l-a fost primit în armata franceză. Fiind însă slăbuț și mitilel, regele vroia să-l facă popă, el însă ardea de dorul de a fi ostaș. Din pricina aceasta între rege și familia Savoia se iscăse un diferend. Era pe vremea procesului marquisei de Brinvillier, o vestită otrăvitoare a Parisului.

Prințul de 19 ani fiind respins de a fi primit în statul ofițerilor, a zis către rege:

— Bine, Sire, nu-mi dați comanda unui regiment, o să mă întorc în fruntea unei armate întregi!

Prințul Eugen a venit cu o recomandatie bună la Viena, unde împăratul Leopold I. prin atotputernicul său atașat contele Khevenhüller-Metsch ajunsese, deși pela spate era poreclit „Colonel Bébé”, în fruntea unui regiment de dragoni.

„Micul comandant”, cum îi zicea regimentul său, s'a distins atît la împresurarea Venei și la cea din Buda (1684), cît și prin biruința dela Mohaci (1687) asupra Turcilor.

Astfel a început a străluci steaua prințului Eugen de Savoia. La 1690 a pornit încontra Franței, la 1693 ajunse generalisimul armatei împărătești ce lupta aici în Ungaria împotriva Turcilor. La 1706 în 7 Septembrie a dat lupta decisivă la Zenta, care a pus capăt stăpînirii turcești în Ungaria. Totastfel a raportat o strălucită în-

Binecuvîntată să fii tu primă, — până la alte vremuri mai bune! Ce vorbesc eu? Doar e criză și pentru ideea mea se cer parale...

Vlăduț.

Epigrame.

Unu' prieten bolnav.

Plecînd la Vix, o birjă-ți angajezi
Cu care acasă sa te 'napoiezi?
Ți-e de prisos trăsura, drag amic:
Vix, doctorul, te-o expedia... pe dric!

Un sfat concetățenilor mei.

De cerșitori orbi ai pieții
Nu mai puteți străbate? — Decî
Hait, la spital, la Vix, duceți-î!
Ca să scapați de ei... pe veci.

Amicul Arpist.

Arpist, sârmanul, torturat
De insomnie tot într'una
Remediî dela Vix a luat —
Și Arpist curînd fu vindecat,
Căci adormi... pe tot'dauna.

(Cernăuți)

Gheorghe Voievidca.

vingere, în tovarășie cu amicul Marlborough, în rezelbul spaniol încontra Franței.

Nu mai puțină înșămînatate istorică are prințul Eugen de Savoia și ca bărbat de stat și administrator. După ce a curățit Banatul de Turci, cari după o domnie de 150 de ani lăsasere numai pustiu pe întinsele plaiuri ale Banatului, s'a apucat cu osîrdie de cultivarea acestui însemnat petec de pămînt, aducînd din Franța și Württemberg coloniști, cari au format mai tîrziu satele franceze: Charleville, Soltour și St. Hubert, ear Șvabi din Württemberg s'au așezat mai ales în Bacica și comitatele Torontal, Timiș și Caraș-Severin, unde sub protecția eroului dela Zenta s'au apucat de cultura cînepei și a inului, ear în Oravița, Anina și Recîța de minerit, în Virșeș și Biserica-albă de vierit, ear pealocuri prin celelalte comune prefăcînd pustiu de odinioară al Banatului în minunatele lanuri de grîu și porumb.

Numele acestui mare binefăcător, din neamul vestit al Latinilor, îl poartă, în semn de recunoștință, cele mai frumoase piețe ale orașelor Timișoara și Lugoj. În cinstea memoriei sale aducem și noi, drept omagiu, aceste rînduri.

Societatea pentru fond de teatru român

își va ținea

ADUNAREA SA GENERALĂ A XLI-a

în zilele de 26 și 27 Oct. v. (8 și 9 Nov. n.) 1913.

Invităm la această adunare generală pe toți membrii fondatori, pe viață, ordinari și ajutători ai Societății, precum și pe toți binevoitorii și sprijinitori culturii românești.

Brașov, în 3/16 Octombrie 1913.

Virgil Onițiu,
vice-president.

Dr. Iosif Blaga,
secretar.

PROGRAM:

I.

Ședința primă: Sîmbătă în 26 Octomb. v. (8 Nov. n.) 1913.

1. Deschiderea adunării generale. la orele 10 și 1/2 a. m.
2. Alegerea unui notar pentru ședințele adunării.
3. Prezintarea raportului general al comitetului asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă, precum și a rapoartelor de cassă.
4. Alegerea unei comisii pentru cenzurarea raportului general al comitetului.
5. Alegerea unei comisii pentru cenzurarea rapoartelor de cassă și a socotelilor.
6. Alegerea unei comisii, care în înțelesul §-lui 5 din statutele societății, va înscrie membri noi fondatori, pe viață ordinari și ajutători.
7. Citirea conferențelor anunțată presidențului cu cel puțin 8 zile înainte de adunare.
8. Inchiderea adunării.

PROGRAM:

II.

Ședința a doua: Duminică, în 27 Octomb. v. (9 Nov. n.) 1913.

1. Deschiderea ședinței la orele 3 p. m.
2. Citirea sumarului ședinței precedente și verificarea lui.
3. Raportul comisiei pentru înscrierea de membri noi.
4. Raportul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului casierului.
5. Raportul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului.
6. Determinarea locului, unde va ține adunarea generală în anul 1914.
7. Alegerea comitetului societății pe un nou period de 3 ani (1913/14—1915/16.)
8. Alegerea unei comisii de 3 membri pentru verificarea sumarului ședinței a II-a.
9. Inchiderea adunării.

Serbările culturale în Caransebeș.

„Societatea pentru fond de teatru român” își va ține adunarea generală în 8 și 9 st. n. în Caransebeș.

„Reuniunea învățătorilor ort. români din dieceza Caransebeșului” își va ține adunarea generală în 9 și 10 Novembre st. n. tot în Caransebeș.

Din acest prilej, adevă în zilele de 8, 9 și 10 Novembre st. n. vor avea loc și cele 3 reprezentațiuni teatrale ale companiei dramatice Victor Antonescu din București. Se vor reprezenta: „Năpasta” dramă în 2 acte și „O noapte furtunoasă” comedie în 2 acte de J. Luca Caragiale, apoi comediile „Legea Țărei” de M. Landay, traducere de Haralamb Lecca, „Poama Crudă” (O Căsnicie) din drama de Roberto Bracco: „Sacrificiul”. Ear d-l Victor Antonescu va zice și un monolog de Gheorghe Banetti.

La aceste mari serbări culturale ce vor avea loc în centrul eparhiei Caransebeșului în zilele de 8, 9 și 10 Novembre 1913 st. n. Sf. Dimitrie în zilele următoare va lua parte floarea intelectualilor și a țărânilor noastre din Banat.

Programul amănunțit al acestor serbări se va da publicității în zilele viitoare.

Toți ceice doresc să aibă pe durata serbărilor locuința la hotel sau la particulari, să se adreseze d-nului Iuliu Vuia înv. director în Caransebeș. Ear ceice doresc să ia parte la masa comună de Duminică să se anunțe d-nului Dr. Lăbonțiu. adv. în Caransebeș. Tăcîmul costă 4 coroane.

Bilete pentru teatru se primesc la „Librăria diecezană”.

IGIENĂ.

Cîntarea e bună pentru plumîni.

Doi medici englezi: Dr. Loslic și Dr. Horsford arată că toți cîntăreții de profesiune au pepturi frumos boltite și plumîni sănătoase. La cîntare fiind nevoiți a răsufli mult și pe nas și astfel inspirăm cu mult mai mult aer și acid carbonic ceiace înrîurește favorabil părțile plumînilor cari mai curînd sînt atinse de tuberculoză. Însfîșit medici englezi nu spun ceva nou; cîntarea, e îndeobste cunoscut, că e foarte sănătoasă. Nu strică însă să se atragă atenția cit de des asupra acestui fapt, ca astfel cu vremea să ajungă cîntarea a fi folosită și ca leac. Români au prin urmare mare folos din cîntarea multă lumească și bisericască.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a Reuniunii învățătorilor români dela școlile confesionale ortodoxe din dieceza Caransebeș se convoacă pe zilele de Duminică, 27 Octombrie (9 Noembrie) și Lună, 28 Octombrie (10 Noembrie) a. c. la Caransebeș, avînd următorul program:

Ședința I.

(Duminică la 27 Octombrie (9 Noembrie 1913 înainte de amiază).

1. La orele 9 dimineața serviciul divin și chemarea duhului sfînt.
2. La 11 1/2 ore, deschiderea adunării.
3. Prezintarea rapoartelor și a altor exhibite incurse.
4. Dizertația învățătorului Ion Mărilă: „Raportul dintre biserică și școală în zilele noastre”.
5. Dizertația profesorului Sabin Evuțianu: „Științele naturale în școala populară”.

Ședința II.

(Lună la 27 Octombrie (10 Noembrie) 1913 înainte de amiază).

6. Dizertația învățătorului Alexe Jianu: „Patronajele școlare”.
7. Dizertația învățătorului Damian Izverniceanu: „Memoria și cultivarea ei în școala populară”.
8. Referada comisiiilor.
9. Defigerea locului pentru adunarea din anul viitor.
10. Propuneri.
11. Alegerea funcționarilor și a comitetului Reuniunii pe anul societății 1914.
12. Inchiderea adunării.

Trasura, din ședința comitetului Reuniunii ținută la 11/24 Iulie 1913.

Traian Hențu
președinte.

Petru Bandu
secretar.

Nota. Comitetul Reuniunii se convoacă la ședința pe Sămbătă seara la 26 Octombrie (8 Noembrie) 1913.

Dela „Asociațiune“.

Circulară către toate direcțiunile despărțimintelor.

Domnule Director,

Unul dintre mijloacele cele mai potrivite pentru răspîndirea culturii naționale este teatrul. Imprejurările triste dela noi nu ne permit să înjghebăm o trupă permanentă de artiști, care să cutriere în fiecare an centrele mai însemnate locuite de Români.

Ceice nu putem face însă noi, pot face frații noștri din regatul liber. Unul dintre artiști din România, d-l Victor Antonescu, a obținut concesiunea dela guvernul din Budapesta să dea în curs de mai mulți ani reprezentat în diferite orașe din Ardeal și Ungaria. Primul turneu l-a și început în Alba-Iulia, în zilele trecute.

În trupa d-lui Antonescu sînt doi dintre cei mai buni artiști ai Teatrului național din București, d-l Ion Brezeanu și d-na Maria Ciurescu. În viitoarele turneeuri vor veni și alți artiști mari dela teatrele naționale din țară.

Ei vor arăta publicului dela noi puterea artei românești și vor răspîndi frumusețea limbii literare în toate părțile.

Trupa d-lui Victor Antonescu va cutria următoarele orașe: Sibiu, Blaj, Orăștie, Alba-Iulia, Abrud, Brad, Lipova, Lugoj, Caransebeș, Făgăraș, Brașov, Arad, Oradea, Beiuș, Baia-Mare și Cehul-Silvaniei.

Vă rugăm, domnule Director, ca să stăruim pelingă toți membri Asociațiunii să primească cu dragoste pe acești apostoli ai Artei românești și să ia parte în număr cît mai mare la reprezentațiile ce le dau.

Primiți, vă rugăm, încredințarea deosebită noastră stime.

P. Cosma
prezident subst.

Oct. C. Tăslăuanu
secretar.

FELURIMI.

Copii și statul. Pecind socialiști germani încearcă a respîndi în adunările lor ideea, că femeile proletare să nu mai nască copii pe seama statului, ziarele americane aduc o știre interesantă despre supraveghierea igienică a copiilor, cu gîndul de a dezvolta și întări generațiile viitoare. Cenzurarea modernă se va mulțumi firește cu mijloace cu mai puțin austere, și va pretinde ca micuții să fie vizitați sistematic de medicul autorității, care va da mamelor îndrumările din vreme în vreme. Fiecare copil pînă la vîrsta de trei ani, vă să zică în timpul cel mai critic, are sa stea sub supraveghiere corăspunzătoare medicală. Executarea ideii va întîmpina greutăți uriașe, chiar și în America. Dar tocmai deaceia lumea va trebui să se ocupe de dînsa cît mai stăruitor.

Fantome. O scriitoare cunoscută în cercurile literare din Londra a publicat zilele acestea o știre, care a produs o mare senzație în publicul acestor capitale. „De patru ani, decînd locuim într-o casă, care par'că e vrăjită, — povestește scriitoarea — atît ieu cît și bărbatul meu, uneori și oaspeții noștri, am auzit regulat noaptea între orele 11 și 2 un șgomot, ce nu se poate descrie. Înaintea ușii noastre se pornia un tropăit, șoptiri, fișăit, murmur; ear dacă bărbatul meu deschidea ușa, se făcea liniște. Adeseori ieșiam cu luminarea în coridor, dar nu vedeam pe nimeni. Poarta și ușile casei, în care locuim noi singuri, sînt închiuate în vreme de noapte și cheile sînt la noi. Într-una din zile a sosit la mine o prietenă, ca să petreacă o zi întreagă în casa noastră. I-am dat una din odăi la dispoziție, și am așteptat cu încordare ce are să-mi spună a doua zi după o noapte petrecută acolo. Eram tocmai la dejun cînd prietena mea a intrat la mine, palidă și nedormită. Întrebîndu-o cum s'a odihnit, a început să plîngă și a mărturisit că pela miezul nopții a fost trezită de o larmă ce auzia lîngă ușa. Ea a crezut că eu aș fi acolo, și a deschis ușa. Cuprînsă de groază a tresărit, cînd o figură de bărbat a înaintat cîțiva pași, cu mîinile uscate întinse către dînsa. De spaimă cumplită a căzut amețită și nu s'a deșteptat pînă în ziua mare. Eri însfîrșit, zice scriitoarea, am văzut și eu cu ochii mei fantoma. Abia mă culcasem, cînd am simțit că mai e cineva în odaie. Pentru cîteva momente am zărit o față galbenă ca ceara și cu o barbă mare, albă. Am țipat, și vedenia a dispărut. Pe locul, unde stă casa pomenită, a fost odată un cimitir“.

CRONICA.

O nouă filială a Societății pentru fond de teatru român s'a constituit la Bocșa-montană, avînd în frunte ca prezident pe d. notar public regesc **Dr. Cornel Petricu**, ear de secretar pe d. **Dr. Iuliu Marcu**. Într'un ceas bun!

D-nul **Emil Persecă**, făcînd cu succes riguroazele, a luat titlu de doctor în drepturi la universitatea din Cluj. Felicitări!

Luminatul protopop **Dr. Ioan Lupăș** din Seliște a citit într'o conferință inv. ținută în comuna Poiana din Ardeal un minunat studiu istoric asupra limbii maghiare în școalele noastre. Ar fi de dorit să apară și în broșură.

Guvernul Greciei a declarat că va respecta autonomia bisericească și culturală a Macedo-Românilor, carî vor avea încurînd și o episcopie în Monastir.

Ministrul român de război a însărcinat pe locotenentul Alexandrescu să piloteze noile aeroplane ale lui Vlaicu.

Mănastirile muntelui Atos au proclamat anexarea Sfîntului munte la regatul Greciei.

Francezul **Pegoud** și-a arătat și vienezilor sborurile sale senzaționale pe cîmpia dela Aspern, unde s'au adunat Sîmbătă și Duminecă 40 de mii de privitori, carî au primit cu ovații furtunoase producțiile unice în felul lor ale aviatorului. La înălțime de cîteva sute de metri Pegoud s'a întors cu aparatul peste cap și în poziția aceasta a zburat mai departe cîteva minute. De nou s'a învîrtit de 3-4 ori peste cap și apoi a coborît norocos pe locul de unde a plecat.

Serbia, sfătuită de puterile triplei înțelegeri, a cedat „dorinței“ Austro-ungariei de a-și retrage în curs de 8 zile trupele din Albania autonomă.

Ministrul de interne arată oficial că în Ungaria au fost pîn' acum 549 cazuri de holeră, dintre carî 272 cu sfîrșit letal, decî mai multe decum s'a crezut.

„Românul“ arată într'un articol intitulat „Culmea nerușinării“, avînd ca subtitlu: „Necinstirea brîului preotesc“, că grație mizerabilei trădări a preoților și învățătorilor (onoare foarte puținor excepții), candidații partidului național pentru alegerile congregației din comitatul Arad, au suferit o înfrîngere generală...

În mai multe comune din împrejurime bîntue îngrozitor scarlatina, secerînd cu nemiluita viețile de copii. La Mercina a căzut jertfă flagelului și fetița de 3½ ani **Romaniția** a vrednicului nostru preot **Iosif Caragea**. Stăpinul de sus să-i aline durerea. Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvîntat. Sincere condoleanțe!

Poliția a pus mîna pe sucursala din Viena a societății de emigrare **Canadian Pacific**, care a mijlocit fuga în America a sute de mii de austriaci obligați la serviciu militar. Săi compromise și persoane politice din Austria.

„Drapelul“ scrie următoarele: În anul 1813 a început să apună steaua norocului lui Napoleon cel mare, biruitorul Europei. Popoarele subjugate de către marele împărat s'au aliat în mai multe rînduri pentru a scutura jugul robiei, dar n'au izbutit, numai în anul 1813, cînd după nenorocita campanie purtată împotriva Rusiei, Napoleon nu mai dispunea de o armată organizată, ca mai înainte. Așa se explică izbînda ușoară a blocului german și rusesc împotriva lui Napoleon la Lipsca. Lupta aceasta este una dintre cele mai crîncene din cite a înrăvășit istoria. Trei zile, din 16 pînă în 19 Octombrie 1813, a ținut lupta pînăce numărul covîrșitor al Germanilor și Rusilor a hotărîit soarta luptei: Napoleon a fost răpus. Ca aproape în toate luptele împotriva lui Napoleon, așa și în lupta dela Lipsca, au luat parte și Români din Austro-Ungaria, în regimentul 29 și 61 din Timișoara și regimentul illiro-român, dîstîngîndu-se Români noștri și căști-gîndu-și merite. Merite, carî nu au fost respătite niciodată.

„Reuniunea de agricultură a comitatului Caraș-Severin“ cu ajutorul ministrului reg. ung. de agricultură arangează în comuna Făget Duminecă în 9 și în orașul Lugoj Duminecă în 16 Noembrie 1913 **premierea de vite cornute pentru prăsilă**. La premieri poate participa fiecare econom din comitat cu vaca și vițelul de Bern de prăsilă proprie. Ca premii se vor împărți 3000 cor. bani la proprietari mici, ear proprietari mari primesc diplomă pentru premiere. — Participanți trebuie să se însinue cu 5 zile înainte.

Balonul II. Zeppelin, destinat pentru serviciul marinei germane, s'a aprins și explodat pe cîmpul de aviațiune dela Johannisthal la o înălțime de 300 metri, omorînd pe toți pasagerii ce se aflau într'însul.

O aviațoare engleză, căzînd cu bărbatul ei dintr'un aeroplan, nu și-a mai venit în simțiri de 30 de zile; doarme adînc, fiind nutrită în mod artificial.

În Japonia o lege nouă oprește strict fumatul pentru toți minori pînă la ețate de 20 de ani.

Bibliografie.

Știi românește? — Subt titlul acesta s'a tipărit în abundență „Biblioteca pentru toți“ — Nr. 844 mult instructiva lucrare a d-lui Ion Gorun. Ea cuprinde „Cîteva observări asupra limbii, cum se scrie în vremea de față“. Scrisă în mod spiritual și clar, cum scrie în genere d. Guron. Lucrarea ar fi de o reală utilitate, dacă ar fi citită și meditată în cercuri cît mai largi, începînd chiar cu acele publiciste, gazetărești, profesionale și școlare. O reacțiune încontra veghigențelor stilistice și lingvistice e absolut trebuincioasă. Scrierea d-lui Gorun, popularizată cu ajutorul editurii Alcalay, singura care a rezistat tuturor obstacolelor și intemperțiilor, e menită a produce o asemenea reacțiune, pentru stîrpirea unor ciudate abateri literaro-gramaticale carî au pătruns în publicistică, ba chiar și în literatura curentă. — Prețul 30 bani. De vînzare la mai toate librăriile din țară.

A apărut din „Haiduci Noștri“ de Damian Izverniceanu fascicula Nr. 4 și se află de vînzare la Tipografia „Progresul“ societate pe acții în Oravicabánya. Prețul unei fascicule e 10 fil. Se caută vînzători pelingă rabat convenabil.

„Cea mai veche școală românească“ cu caracter statornic (Școala dela Sf. Gheorghe-vechiu) de Gh. Nedioglu, se poate comanda dela institutul **C. Sfetea** din București, Calea Moșilor 62-64.

A apărut „**Cimpoiul**“, cîntare pentru chor mixt cu solo de bariton. Se poate comanda dela autor: Iosif Velcean, Temesvar-Ferencváros. Prețul 2 coroane.

Au apărut, și se află de vînzare la Librăria I. Ciurcu în Brașov, din Biblioteca teatrală, editată de Societatea pentru fond de teatru român: Nr. 40 **Militărește**, comedie într'un act, de I. Russu-Șiranu, Nr. 41 **„Poezii și Monologuri“** pentru declamat de Horia Petru-Petrescu, Nr. 42 **„Capra cu trei iezi“**. piesă pentru copii, în trei tablouri, după povestea lui I. Creangă, de Radu Prișcu, cu prețul minimal de 30-40 fil. Le recomandăm cu căldură cititorilor noștri.

Mulțumită publică.

Mulțumim tuturor prietenilor și cunoscuților carî din tristul prilej al perderii scumpei noastre fetițe

Romaniția Caragea,

ne-au adresat cuvinte de îmbărbătare și au petrecut scumpul nostru odor pînă la locul vecinicii.

Mercina, 22 Octombrie 1913.

Familia Caragea-

Apoteca la „Sf. Gheorghe”

Strada principală (vis-à-vis de R. Goldstein)

Aviz.

Dăm de știre la totnatul că la **Redacția noastră** aici în **Oravița** lângă banca românească „Oraviciana”, am deschis la 1. Ianuar c. st. n. un

Birou de informații,

la îndămina celorce au daraveri de orice natură atât în orașul cit și în provincia noastră întreagă, exoperind, ori înlezând fiecăruia care ne trece pragul: cumpărări și vinderi de imobile, obiecte, mașini agricole, acții etc., dînd Românilor noștri din Valea Carașului, cari ne vor cere ajutorul și alte îndrumări necesare.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să iolosiască **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care depărtează de pe față și de pe mîni orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sfîntul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). — Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

Ospătăria Novák din Oravița, hotel restaurant și cafenea, e de vînzare.

Informațiuni: la proprietarul **Löwinger Gábor** în **Oraviczabánya**.

Cea mai bună hîrtie pentru ci-garete Club din fabrica Modiano.

Depoul general pentru Banat la

IGNAZ FELDMANN în Oravița

Atențiune!

50.000 părechî de ghete. 4 părechî de ghete numai cor. 9.—

Pentru încetarea de plată a mai multor fabrici mari, am fost însărcinat a vinde o mare cantitate de ghete adînc subț prețul de fabricare. Deaceia eu vînd orișicu! 2 părechî de ghete cu șinoare pentru domni și 2 pentru dame, de piele brună sau neagră, galoșate, cu capă, cu talpa bătută tare cu cuie, fasonul cel mai nou, foarte eleg. Mărimea după măsură. Toate 4 părechile costă numai cor. 9.—. Expedare cu rambursă.

S. URBACH, export de ghete Krakau, Austria Nr. 1013.

Schimbul e admis sau bani retur.

Compagnie Gener. Transatlantique

Linia franceză

Linie directă de vapoare:

Havre—Newyork

și

Kanada

peste Basel (Svițera) și Paris.

Biroul: Budapest, VII., Baross-tér 15
Telefon Iózsef 14—97.

Banca de asigurare

„Transylvania”

fondată la 1863, primește asigurări pe viață și asigurări încontra focului și încontra grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Des-păgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în **Sibîi**, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în **Arad** la Agentura cercuală din **Oravița** și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de-ai noștri de toată încrederea.

La Tipografia „Progresul” în Oravița

se pot comanda

totfeul de tipărituri bisericesti, școlare, advocațiale și comunale

precum și

toate tipăriturile pentru bănci: cărți necesare la contabilitate etc.

Afară de asta se efeptuesc:

acții, cupoane, losuri pentru loterii etc.

lucrate toate cu gust

➡ Nădăjduim că toți Români de bine ne vor trece pragul. ➡